

L'any 1779, Joan Abadal i Girifau, llibreter i impressor de Manresa, s'instal·la a Mataró i munta la primera impremta de la ciutat.

Imma Socias i Batet, doctora en Història de l'Art, presenta tot seguit noves dades sobre el primer dels Abadal mataronins.

ALGUNES REFERÈNCIES SOBRE L'IMPRESSOR DE MATARÓ JOAN ABADAL I GIRIFAU (Manresa, 1754 - Mataró, 1830)

Els Abadal treballen des de la segona meitat del segle XVII fins a l'actual segle XX. Tanmateix la seva tasca com a gravadors abasta els segles XVII i XVIII, l'etapa més prolífica i rica. Del segle XIX només tenim constància d'un sol gravador Abadal (1), encara que com a impressors continuen difonent les planxes dels seus antecessors, i encarreguen a xilògrafs en actiu, com Noguera, les comandes que reben.

El llinatge dels Abadal, des de Moià, el seu bressol originari, dona lloc a diverses branques que s'estableixen per diferents indrets de Catalunya, concretament a Manresa, Mataró, Puigcerdà, Igualada, Lleida i Barcelona.

Pere Abadal i Morató (Moià, ca. 1630-1684) és el soca-rel del llinatge. Instal·la la primera impremta de Moià i de la seva comarca, i des de 1656 a 1684 treballa com a impressor-gravador. Pere és el millor xilògraf de la família Abadal i de tots els xilògrafs coneguts del sis-cents català.

El seu successor és Josep Abadal i Fontcuberta (Moià, ca. 1660-1749) que és capellà de la reverenda Comunitat de Preveres de Moià; realitza excel·lents gravats, encara que no tan bons com els del seu pare.

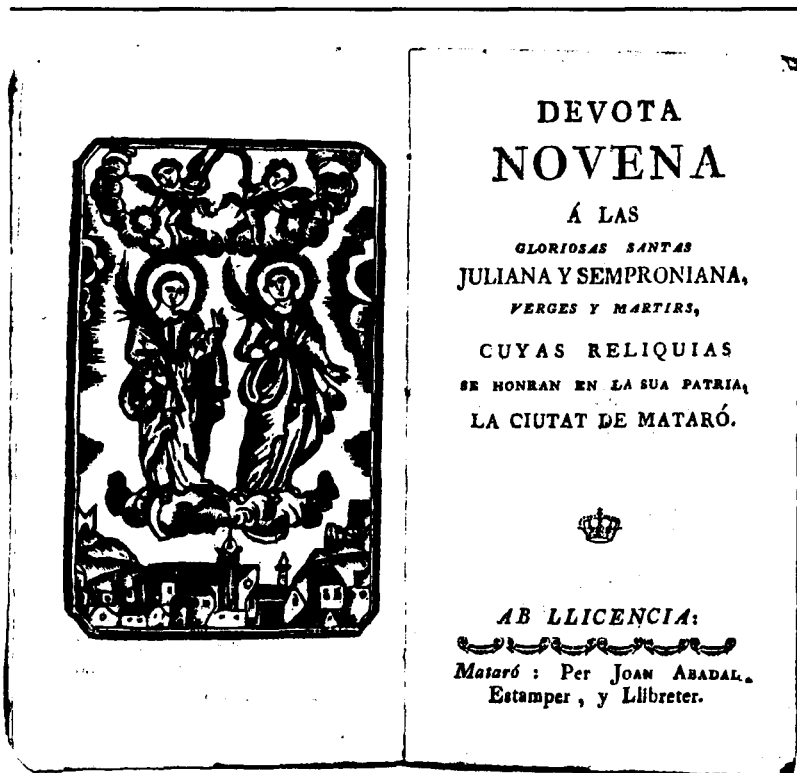
Pau Abadal i Fontcuberta (Moià, 1663 - Manresa, 1729) és el continuador de la família. L'any 1718 abandona Moià i s'instal·la a Manresa, establint també la primera impremta de la zona.

El món de la impremta a meitat del segle XVIII era més pròsper que en èpoques passades. Així Andreu Abadal, fill de Pau Abadal, i la seva família ja podran viure únicament del negoci, mentre que els seus avantpassats havien hagut de diversificar la botiga venent, junt amb llibres de sants i goigs, altres productes tan diferents com vetes-i-fils i productes d'ultramar. Cal remarcar que aquesta situació de bonança i plenitud econòmica també queda reflectida a l'època en altres imprentes de Catalunya, com les dels tipògrafs Oliva i Bró de Girona o la impremta Pifarrer de Barcelona.

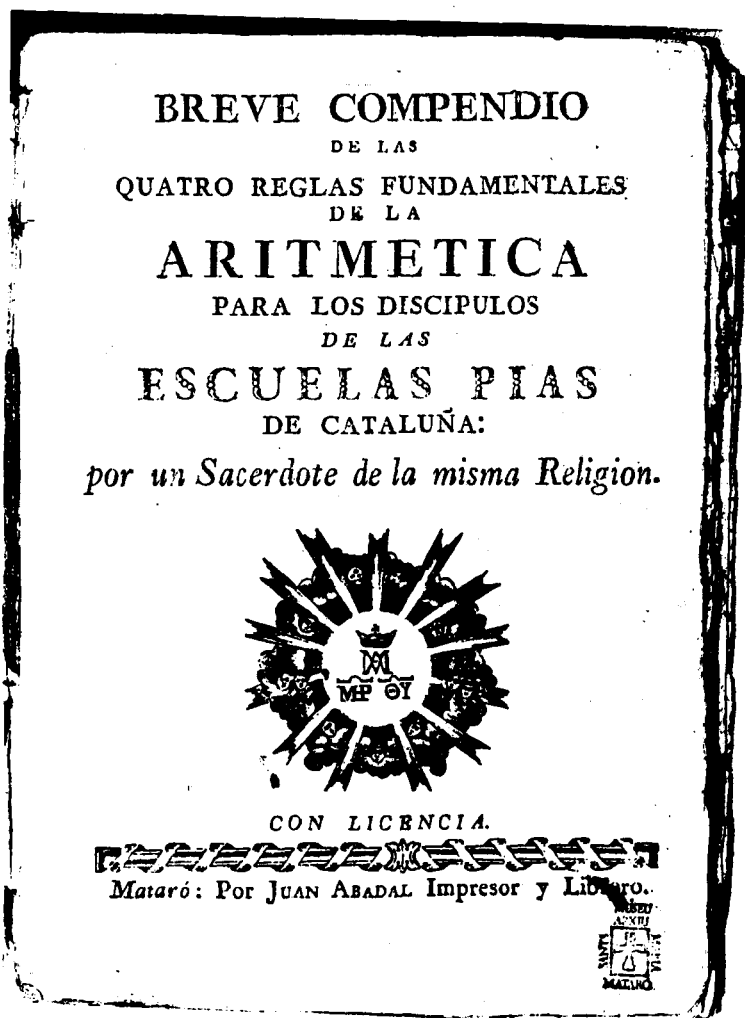
L'Andreu Abadal i Serra, pare de l'impressor mataroní Joan Abadal, és el gravador menys prolífic de tot el llinatge Abadal. Les seves estampes no assoleixen, ni molt menys, la qualitat dels seus antecessors; queden molt lluny de l'obra del seu avi, Pere Abadal i Morató, que de fet és qui donà la fama al cognom Abadal, tant per la qualitat com per la quantitat dels seus excel·lents gravats xilogràfics.

Andreu Abadal i Serra es va casar dues vegades, la primera amb Teresa Riera i la segona amb Isabel Girifau. D'aquest darrer matrimoni van néixer dos nois, Ignasi i Joan, que van ser els continuadors del llinatge, l'un a Manresa, i l'altre a Mataró.

La primera vegada que trobem documentat en Joan és al testament de la seva mare, l'any 1764 (2), quan diu ... *dexo y llego a Joan Abadal, fill meu, la quantitat de quinse lliuras moneda barce-*

MASMM. Biblioteca

MASMM. Biblioteca

lonesa, una vegada solament pagadoras, quant pendrà estat; lo qual llega li fas en paga, y satisfacció de tot los drets de llegítima materna, y als altres qualsevol, que dit Joan fill meu, pogués pretender en mos bens. En el mateix document, Isabel diu que, en el cas que Ignasi Abadal o els seus descendents no puguin assolir la primogenitura, aquesta recaigui en el seu fill petit, Joan.

A la societat de l'Antic Règim, l'hereu solia continuar el negoci familiar. En aquest cas, la continuïtat venia assegurada per l'Ignasi Abadal i Girifau. Per tant, Joan, com a fill segon, havia d'establir-se en un altre lloc. Des del segle XVII, aquesta situació es venia repetint en la família Abadal, en la qual —a excepció de Josep Abadal i Fontcuberta (3)— serien els fills primogènits els qui continuarien l'ofici de tipògraf, mentre que els altres germans haurien de marxar de la llar paterna.

Tanmateix, el cas de Joan Abadal i Girifau és indicador de la nova situació de prosperitat en el món de la impremta catalana. En el taller manresà, hi devia haver prou feina per ocupar l'Andreu Abadal i Serra i els seus dos fills, l'Ignasi i en Joan. Aquest, per tant, en comptes de fer l'aprenentatge d'un altre ofici, com era habitual, el va fer com a impressor-llibreter en el negoci familiar. I així es veu en un document (4) de 1775, en el qual Andreu Abadal atorga poders als seus dos fills, Ignasi i Joan, i en el qual es reconeix Joan Abadal com a impressor ... y per les cosas avall escrites generals, de manera que la especialitat no derogui a la generalitat, ni al contrari, á Ignasi Abadal y a Joan Abadal, los dos impressors, en dita ciutat residents...

Gràcies al testament (5) d'Andreu Abadal i Serra (any 1776), sabem que a partir de 1769 Ignasi s'havia fet càrrec de la botiga i de l'estampa del carrer de Sant Miquel de Manresa, perquè al seu progenitor ja li flaquejava la salut. Andreu Abadal en el testament institueix com a hereu Ignasi, el seu fill gran, però estableix una condició ... deixo, y llega a Joan Abadal, fill meu

DOLORO-
timents de
Animasdel

QUE SE CANTAN
ria de la Ciutat

SOS SEN-
las Santas
Purgatori,

EN SANTA MA-
de Mataró.

O Mortál, y Viador,
que tant olvidats viviu;
à las Animas ohíu,
que cridan: Ay que dolor!
Ay, Catholichs Christians!
que excessivas son las penas
patim en estas cadenas
lligadas de peus, y mans:
Lliuraunos de aquest rigor,
puix es Cert poder tenui;
à las Animas ohíu, &c.
Es aquest foch tant terrible,
que una centella no mes
cremaria lo demés
es en lo Mon combustible:
Lo de aquí es mort ardor,
aquest es incendi viu;
à las Animas ohíu, &c.
Penas, martiris, torments
se pateixen en lo Mon,
junts, sombra destes no son,
si figuras aparents:
Com en lo fornol lo or
estám con lo Sabi diu;
à las Animas ohíu, &c.
Apar un torment etern
no veurer à Deu la Cara,
es una pena tant rara,
semblant à la del Infern:
Est es lo treball major,
segons lo Sant Job escriu;
à las Animas ohíu, &c.
Ay Fills! Com sou tant ingrats!
Ay Pares! Com sou cruels?
Ay Germans! Com sou infels?
Marits, Mullers, descuydats!
Amichs, donaunos favor,
puix no ho fa lo parentús;

à las Animas ohíu, &c.
Ay Marmessors! Ay Hereus!
que los beis anau gastant,
los sufragis retardant,
fentvos sorts à nostras veus:
No fies de ells Testador,
feu lo bé ans no moriu;
à las Animas ohíu, &c.
Ay Ministres del Altíssim!
no siau també ingrats,
puix sou nostres Advocats,
enviaunos lo riquíssim:
infinít, y gran Tresor
del Senyor, à qui serviu;
à las Animas ohíu, &c.
Almoynas, y Oracions,
Missas, visitas de Altar,
confessar, y combregar,
penitencias, y perdons:
Os suplicám per amor
de JESUS Fill de Deu viu;
à las Animas ohíu, &c.
Ditxosa será la sort
dels quins donáu adjutori
per eixir del Purgatori,
os valdrém en vida, y mort:
Del Judici lo furòr
templarém si quant viviu;
à las Animas ohíu, &c.
Lo Archangel Sant Miquel
lo descans nos afiansa,
puix lo pés de la balança
nos eleva fins al Cel:
Será nostre Protector,
si al Novenari veniu;
y à las Animas ohíu,
que cridan: Ay que dolor!
F. I.

MATARÓ: Per Joan Abadal Estamper, y Llibreter.

MASMM. Goigs de Mataró

y de Isabel Abadal, vull que mon hereu estiga obligat a pararli una botiga de llibreter, segons les forses de mos bens, una vegada y tant solament. També adverteix que si hi ha algú que vol discutir l'herència d'Ignasi que no ho faci, ja que el negoci de la impremta l'ha portat ell sol, dient al respecte ... per si may en algun temps esdevingués, que algun de mos fills volgués traurer la llegítima, declaro ara per á las horas, no tenir més que quatre centas lliuras en la casa situada en lo carrer de San Miquel, y los demés diners, que se comprà dita casa, són los avensos de dit hereu; y mano, per si algun temps esdevingués lo sobredit, se li sian trets de mos bens lo haverme mantingut á mi y á ma muller, inhàbils per guanyar-nos la vida, des de el

dia primer de juliol de 1769 en avant, com també confesso haverse ell ab sa indústria, sense ajuda mia per estar impossibilitat, parat la botiga y la Estampa, de que no puga algun pensar són bens meus...

L'any 1778 mor Andreu Abadal i Serra a Manresa. El 19 de maig de 1779 (6), en una època, Joan reconeix haver rebut una sèrie d'estris del seu germà Ignasi. En nom de Déu sia amen. Sia notori que jo, Joan Abadal, llibreter de la present ciutat de Manresa, fill llegítim y natural de Andreu Abadal, impressor y llibreter de dita ciutat, difunt, y de Isabel Abadal y Girifau, segona muller sua, vivent. De grat y certa ciència mia confesso, y en veritat reconesch, a Ignasi Abadal, impresor y llibreter de la mateixa ciutat, germà meu, present, que ma ha donat y entregat, y de ell he rebut realment y de fet á mas liberas voluntats, diferents llibres, y altres efectes y mobles concernents á dit ofici de Llibreter, las quals cosas són, y me cedeixen, y accepto, en paga y satisfacció de ma legítima paterna, part de creix y suplement de aquella del llegat a mí fet per dit quondam Andreu Abadal, mon pare, en son ultim testament [...] en remuneració i recompensa de tots y qualsevols salaris a mi competents, fins lo dia present, per rahó dels anys que he treballat en la casa del dit pare y germà respectivament meus, y generalment en paga per tots los demés drets a mí pertanyents en los bens de dit mon difunt pare per las ditas y altres qualsevols causas y rahons. Per lo que firmanli, com li firmo àpoch de entrega de dits llibres, efectes, mobles y donant-me ab ditas cosas per content, pagat y satisfet dels referits drets ...

me ab ditas cosas per content, pagat y satisfet dels referits drets ...

Possiblement, encara que no ens consta documentalment, a partir de l'any 1779 Joan Abadal i Girifau s'instal·la a Mataró com a llibreter i impressor, on regenta un establiment al carrer de la Riera, núm. 37, que amb el temps també es convertirà en pròsper i florent(7).

Imma Socias i Batet

23 de Maig.

GOIGS EN
de Sant Desi-
yo Cos fe ve-
roquial Igle-
tat de

S. DESIDERIO MA

ALABANSA
deri Martir cu-
ncra en la Par-
sia de la Ciu-
Mataró.

Puix en Mataró repos-
te ja vostre Cos Sagrat:
Siau de tots Advocat
Desideri Gloriós.

La vostra mort preciosa
ab tant noble Fè ilustrada,
esperansa li ha deixada
de ser Ciutat molt ditxosa,
despres que en ella reposa
vostre venerable Cos:
Siau de tots Advocat
Desideri Gloriós.

Esent de molt poca edat,
de Lector vos ordenareu;
y ab la Lectura aumentareu
Fè, Esperansa, y Caritat,
ab que anareu de bon grát
al Martiri riguros:
Siau de tots Advocat
Desideri Gloriós.

Sabent vos, que estava prés
ab grillons vostre Preiát
à la presó haveu anat
per ser al Martiri admés:
y per la Fè poch després
la mort patireu los dos:
Siau de tots Advocat
Desideri Gloriós.

Desenganyat los Tiráns
de no podervos rendir;
volgueren fervos patir
Martiris molt inumans;

mes vos sempre de sas mans
vos trobareu vicoriós:
Siau de tots Advocat
Desideri Gloriós.

A las feras vos llansaren,
perque de vos fegen trosos;
mes los Lleons, y los Osos
vostra virtut respectaren,
y à vostres peus se postareren
lo Llop, y Tigre ferós:
Siau de tots Advocat
Desideri Gloriós.

Libre ja de aquest torment
admirant vostra virtut,
y donantse per vensut;
de vos doná en continent
lo cruel Tirá un manament
de degollarvos rabiós:
Siau de tots Advocat
Desideri Gloriós.

Del lloch ahont vos posaren
en Roma pasats molts anys
per remey de nostres danys
à Mataró hós trasladaren,
y ab molta festa hos posaren
en Sepulchre molt honros:
Siau de tots Advocat
Desideri Gloriós.

Aquesta Ciutat está
ab esperansa segura;
puix vostre cultu procura,
que molts bens alcansará,

y que en tots sos mails tindrà
consol, y remey ditxós:
Siau de tots Advocat
Desideri Gloriós.

Espera que ha de tenir
molt libres de tempestats
à sas vinyas, y sembráts,
y molts fruyts que recullir,
y qua à tots ha de acudir
vostre medi poderós:
Siau de tots Advocat
Desideri Gloriós.

Victorias ha de alcansár
dels Moros, y dels Pagans,
y tots los seus Navegans
bonansa gran en la mar,
un Sant Elm han de trobar
de sos viatges en vos:
Siau de tots Advocat
Desideri Gloriós.

De vos espera Salut
en totas sas malalties,
y sos treballs tots los dias
remey en vostra virtut,
puix en vos li ha vingut
del Cel pera tots Socós
Siau de tots Advocat
Desideri Gloriós.

Puix en Mataró repos-
te ja vostre Cos Sagrat:
Siau de tots Advocat
Desideri Gloriós.

✠ *Justus ut palma florebit.*

OREMUS.
re. Sicut Cedrus Libani multiplicabitur.

Presta quesimus, Omnipotens Deus, *intercedente B. Desiderio Martire tuo, & à*
cunctis adversitatibus liberemur in corpore & à pravis cogitationibus mundemur in mente &c

Mataró: Per JOAN ABADAL Estamper, y Llibreter à la Riera.

NOTES.

1.- És Heliodor Abadal, de Mataró.
Veure RIBAS i BERTRAN, Marià. *La casa Abadal de Mataró: Impressors i gravadors. Notes d'art popular.* FULLS del Museu Arxiu de Santa Maria, núm. 26. Mataró, juliol 1986.

2.- Testament d'Isabel Abadal i Girifau, Notari Ratllat, 1762-1770, Arxiu Històric de la Ciutat de Manresa.

3.- Josep Abadal i Fontcuberta, hereu de Pere Abadal i Morató, es va fer sacerdot, i, per tant, va cedir la primogenitura al seu germà Pau Abadal i Fontcuberta.

4.- Procura d'Andreu Abadal, impressor de la ciutat de Manresa, que dona poders als seus dos fills, Ignasi i Joan Abadal i Girifau. Notari Casasayas, any 1775, foli 47. Arxiu Històric de la Ciutat de Manresa.

5.- Testament d'Andreu Abadal i Serra. Notari Casasayas, *Llibre de testaments, 1772 usque 1778*, foli 290, Arxiu Històric de la Ciutat de Manresa.

6.- Apocha. Notari Casasayas, any 1779, foli 141. Arxiu Històric de la Ciutat de Manresa.

7.- Sobre els Abadal mataronins, vegeu RIBAS i BERTRAN, Marià. *La casa Abadal de Mataró...* article esmentat en la nota 1.

COSTA i OLLER, Francesc. *Els Abadal: Orígens de la impremta a Mataró.* FULLS del Museu Arxiu de Santa Maria, núm. 26, juliol 1986. Ofereixen una sèrie de dades valuoses sobre els Abadal, però també contenen alguna inexactitud que investigacions posteriors han aclarit.